

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN HAYAT BİLGİSİ
ÖĞRETİM PROGRAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Selma ÖZTÜRK

DENİZLİ 2022

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN HAYAT BİLGİSİ
ÖĞRETİM PROGRAMINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ**

Selma ÖZTÜRK

Danışman

Doç. Dr. Selçuk ŞİMŞEK

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU

Temel Eğitim Anabilim Dalı – Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı öğrencisi Selma ÖZTÜRK tarafından hazırlanan “İlkokul Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Öğretim Programına İlişkin Görüşleri” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Selçuk ŞİMŞEK
Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
..... /...../ 2022 tarih vesayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ
Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Sınıf Eğitimi Bölümü'nde tezsiz yüksek lisans yapma sürecinde ve proje çalışmam boyunca bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım, destek, katkı ve rehberliğini esirgemeyen kıymetli danışman hocam Doç. Dr. Selçuk ŞİMŞEK Hocama teşekkürlerimi sunarım.

Bu süreçte sonsuz sevgi ve anlayışımı, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen, her zaman yanımda olan sevgili eşim Özgür Fırat'a,

Sevgili kızlarım Asu Beril ve Ezgi'ye

Sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Selma ÖZTÜRK

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi, Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Selma ÖZTÜRK

ÖZET

İlkokul Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Öğretim Programına İlişkin Görüşleri

ÖZTÜRK, Selma

Temel Eğitim ABD. Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı

Proje Danışmanı: Doç. Dr. Selçuk ŞİMŞEK

Ocak 2022, 53 Sayfa

Bu araştırmada, Denizli ili Çardak ilçesinde sınıf öğretmeni olarak 1-3 sınıflarda çalışan öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı ilişkin görüşleri araştırılmıştır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modelinde yapılmıştır. Amaçlı örneklem yöntemiyle 2020–2021 eğitim-öğretim yılında Denizli ili Çardak ilçesinde 1-3 sınıflarında görev yapan öğretmenlerin tamamına ulaşılarak 15 öğretmenden veriler toplanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı “Kişisel Bilgiler” ve “Görüşme Formu” olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır.

İlkokul öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı kazanımlarına ilişkin görüşlerine bakıldığında genel olarak yeterli olmakla birlikte geliştirilmesi gerektiğini ileri sürenlerin de olduğu görülmüştür. Hayat Bilgisi dersi içerik yeterliğine ilişkin öğretmenlerin büyük kısmının yeterli olduğunu belirttikleri görülürken 3 öğretmenin ise yeterli olmadığı yönünde kanaat bildirdiği görülmüştür. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi öğrenme ve öğretme süreçlerine ilişkin olarak büyük oranla öğrenci merkezli ve aktif katılımı temel alınabileceğini belirttikleri görülürken geri kalan kısmının ise somutlaştırma ve güncelleştirmeler yapılabileceği yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Ders içerik ve kazanımlarının öğrenci merkezli, aktif katılımı, somutlaştırma ve güncellemelerle verilebiliyor olması ve tercihen bunların kullanılması olumlu bir gelişme olarak görülmüştür.

İlkokul öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin büyük kısmı geliştirilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Bununla birlikte yeterli olmadığını belirtenlerin oranının da yüksek olduğu görülürken olumlu ve etkili olduğunu belirtenlerin de az olmadığı görülmüştür. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programında olması gerektiğini düşündüğü ancak olmayan kazanımların başında güncel konulara kişisel gelişim konularına ağırlık verilmesi gelmektedir. Bunu sırasıyla “Dini ve

Manevi değerlerin kazanımlara daha fazla yer verilmesi”, “Atatürk ile ilgili kazanımlara daha fazla yer verilmesi” ve “Günlük yaşamla ilgili kazanımların olması” şeklinde takip ettiği görülmüştür. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programının geliştirilmesine ilişkin görüş ve önerilerinin en yoğun biçimde “Yaparak yaşayarak öğrenme temel alınmalı” ve “Güncellenmeli” şeklinde ifade edilmektedir. Ders saatlerinin artırılması ve ölçme değerlendirilmenin revize edilmesi de yine öğretmenlerin önerileri arasındadır. Bu durum Hayat Bilgisi dersinin adından da anlaşıldığı gibi hayatın içinden olması ve hayata yönelik olması yaparak yaşayarak öğrenme temelinde şekillendirilmesi ve bu çerçevede güncellenmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: Hayat Bilgisi, öğretim programı, öğretmen, görüş

İÇİNDEKİLER

PROJE ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	iv
ETİK BEYANNAMESİ	v
ÖZET	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ	xi
BİRİNCİ BÖLÜM – GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.1.1. Problem Cümlesi	5
1.1.2. Alt Problemler	5
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Varsayımlar	7
1.5. Sınırlılıklar	7
1.6. Tanımlar	8
İKİNCİ BÖLÜM – KURAMAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1. Hayat Bilgisi Tanımı ve Önemi	9
2.2. Hayat Bilgisi Öğretim Programı	10
2.3. Hayat Bilgisi Dersinin Kapsamı	14
2.4. İlgili Araştırmalar	15
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM – YÖNTEM	17
3.1. Araştırmanın Modeli	17
3.2. Çalışma Grubu	17
3.3. Veri Toplama Aracı	18
3.4. Verilerin Toplanması	19
3.5. Verilerin Analizi	19

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM - BULGULAR ve YORUM	20
4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular	20
4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	20
4.2.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	22
4.2.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	23
4.2.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	25
4.2.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	27
4.2.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	29
BEŞİNCİ BÖLÜM - TARTIŞMA VE ÖNERİLER	32
5.1. Tartışma ve Sonuç	32
5.2. Öneriler	34
KAYNAKÇA	35
EKLER	38
ÖZGEÇMİŞ	42

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. <i>Hayat Bilgisi Dersi Programında Beceriler</i>	11
Tablo 2.2. <i>Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı 1. Sınıf Ünite Adları, Kazanım Sayıları, Ders Saatleri</i>	12
Tablo 2.3. <i>Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı 2. Sınıf Ünite Adları, Kazanım Sayıları, Ders Saatleri</i>	13
Tablo 2.4. <i>Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı 3. Sınıf Ünite Adları, Kazanım Sayıları, Ders Saatleri</i>	13
Tablo 3.1. <i>Öğretmenlerin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı</i>	18
Tablo 4.1. <i>İlkokul Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Kazanımlarına İlişkin Görüşleri</i>	20
Tablo 4.2. <i>İlkokul Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi İçerik Yeterliğine İlişkin Görüşleri</i>	22
Tablo 4.3. <i>İlkokul Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi Öğrenme ve Öğretme Süreçlerine İlişkin Görüşleri</i>	24
Tablo 4.4. <i>İlkokul Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi Ölçme ve Değerlendirme Süreçlerine İlişkin Görüşleri</i>	26
Tablo 4.5. <i>Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Olması Gerektiğini Düşündüğü Ancak Olmayan Kazanımlara İlişkin Görüşleri</i>	28
Tablo 4.6. <i>Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Geliştirilmesine İlişkin Görüş ve Önerileri</i>	30

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Eğitim öğretim kademeleri içinde temel eğitim oldukça önemlidir. Bu kademe içinde ise okul öncesi ve ilkokullar öğrencilerin temel eğitimlerini almalarında çok önemli yer işgal etmektedir. Özellikle ilkokul kademesinde sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin gelişimlerdeki yeri her zaman farklı olmuştur. Öğrencilerin hayatlarında karşılaşılabilecekleri ve sosyal yaşam için gerekli argümanları bilme ve kullanmada Hayat Bilgisi dersinin önemli olduğu bilinmektedir. İlkokul 1-3 sınıflarında okutulan Hayat Bilgisi dersi öğretim programı ve içeriği itibarıyla hayatın içinden ve hayatın akışı içinde yaşanan değer, davranış ve tutumların öğrenilmesinde çok önemli yer almaktadır. Bu çalışmada ilkokul öğretmenlerinin bu dersin öğretim programına ilişkin görüşlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

Çalışmanın bu bölümünde problem durumu, problem ve alt problemler, amaç, önem, varsayımlar, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

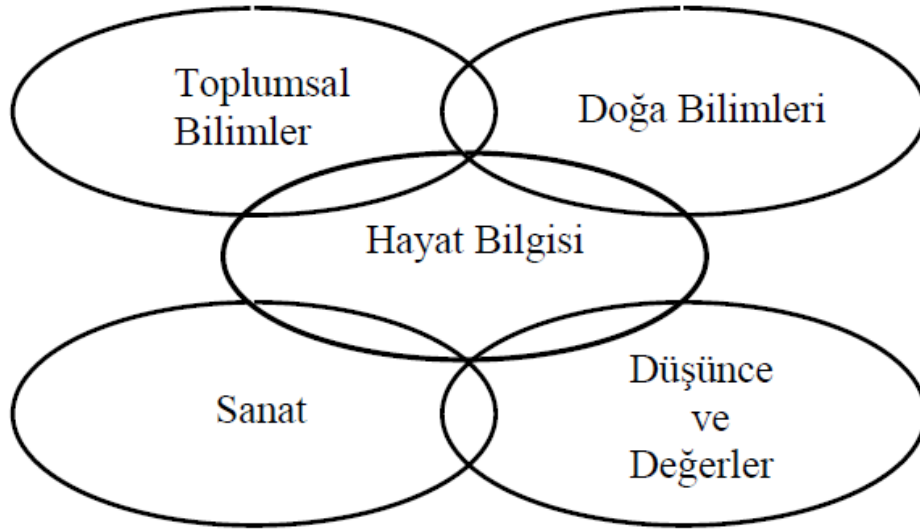
Hayat Bilgisi dersinin öğretim programlarında yer almasıyla ilgili kesin bir tarih vermek oldukça güçtür. Ancak Hayat Bilgisi dersinin Eflatun ve onun düşüncesi olan “öğrencinin eşyaya yaklaştırılması ve kullanması gerektiği” düşüncesine dayandığı ileri sürülmektedir (Baysal, Tezcan ve Araç, 2018). Ancak somut olarak ise Johann Amos Comenius (1592-1670) “Gözle Görülen Resimli Dünya” adlı ilk resimli kitabıyla Hayat Bilgisi dersinin kurucusu olduğu düşünülmektedir (Baysal, Tezcan ve Araç, 2018). Temel eğitimin ilk yılları olan 1-3 sınıflarda Matematik, Türkçe, Beden eğitimi, Müzik, Görsel Sanatlar derslerinin yanında Hayat Bilgisi dersi de okutulmaktadır. Hayat Bilgisi dersi günlük yaşamla iç içe konuları kapsamaktadır. İyi ve sorumlu bir vatandaş-yurttaş olma, toplumsal kurallara uyma, benimseme, yaşama ve aktarma becerileri yerleştirmeyi amaçlayan ders Hayat Bilgisidir (Meydan ve Bahçe, 2010).

Hayat Bilgisi dersi sosyal alanla ilgili ve ilişkili olduğundan dolayı diğer derslerle etkileşimdedir. Öğrencilerin düşünme, muhakeme, merak, eleştirme, sorgulama, problem çözme gibi becerileri kazanmasına olanak sağlayan derslerin başında Hayat Bilgisi dersi gelmektedir. 1-3 sınıflarda Hayat Bilgisi dersi mihver dersler içinde yer almaktadır ve diğer

dersler bu dersin etrafında gelişir (Gündüz, 2014). Hayat Bilgisinin 1-3 sınıflarında işlenmesi eğitim psikolojisinin gelişimiyle ilgilidir. Bu dönemde çocukların olay, olgu ve bilimsel bilgileri bilim dallarına göre ayıramadığından dolayı Hayat Bilgisi dersinin “disiplinler arası yaklaşıma” göre düzenlendiği söylenebilir (ç.ç...ç..Köken, 2003). Hayat Bilgisinin tanımları farklılık göstermektedir. Bektaş (2007) çalışmasında Hayat Bilgisi dersini, öğrencinin aile ortamından çıkararak formal öğrenme çevresinde gerçek yaşamda öğrendiklerini ilişkilendirme imkanı veren ders şeklinde ifade etmektedir. Güven ve Ersoy (2007) ise Hayat Bilgisi 1-3 sınıflarda öğrencilerin iyi insan ve iyi vatandaş olması, çevresine yararlı ve uyumlu olması için gerekli davranışları kazanmalarını sağlayan ilk ders şeklinde ifade etmişlerdir. Hayat Bilgisi dersi çocuğa yaşadığı çevresini inceleme ve çevresiyle ilgili doğru bilgiler ve çevresine uyumunda iyi alışkanlıklar edinmesi ve gerekli kazanımları elde etmeleri için düzenlenen ders (Kılıç, 2015), doğal ve toplumsal gerçeklerin ilişki kurması ve bunun sonucunda ulaşılan bilgiler (Sönmez, 2005) olarak tanımlamıştır. Tanımlarda da görüldüğü üzere Hayat Bilgisi dersi yaşamla iç içe geçmiş durumdadır. Bu sebeple sadece ders ve kitaplarda var olan gerçeklikler olmadığı sıklıkla vurgulanmıştır. Hayat Bilgisi dersi adından da anlaşılacağı gibi hayatilik ilkesinin sonucu okulun kapılarını hayata açması ve konuların da hayattan alınması esasına dayanmaktadır (Aykaç, 2011). Bundan dolayı Hayat Bilgisi dersinde yaşamla okulu buluşturan öğretim yöntemleri kullanılmalı ve somutlaştırılmış ve yaparak yaşayarak deneyimlemeye dayalı öğrenme temel alınmalıdır (Şentürk, 2015). Ayrıca çocukların meraklarını giderecek ve bunu öğrenmeye dönüştürmeye yönelik etkinlikler yapılması gerekmektedir (Köken, 2003). Bu açıdan değerlendirildiğinde bu dersin öğrencilerin gelişiminde çok fazla yeri olduğu söylenebilir.

Hayat Bilgisi dersi temel eğitimin bir, iki ve üçüncü sınıflarında işlenmektedir. Bu dersle çocukların hayatı bütün olarak algılamalarına fırsat sunulmaktadır. Çocuklar bu dönemde yaşadıkları yerlerdeki olgu ve olayları bir bütün olarak görürler. Derslerin ilk 3 sınıfta sosyal ve fen bilgiler dersleri olarak ayrılmadığı ve daha kombine şekilde Hayat Bilgisi dersi adıyla bir bütün olarak verildiği görülmektedir (Sönmez, 1999). Ayrıca Hayat Bilgisi dersiyle doğal ve sosyal hayatın içinde canlı ve cansız varlıkları çocukların incelemeleri ve böylece merak duygularının giderilmesi sağlanmaya çalışılır (Güçlü ve Yel, 2001). Bu açıdan Hayat Bilgisi dersinin çocuğun yaşamayı öğrenme ve keşfetme sürecinde ona öncelikli adımları atmasına, yaşama uyum sürecinde ilk bilgilerle donanımlı olmasını amaçlayan bir ders olarak görülmektedir (Topses, 2001). Hayat Bilgisi dersi hayatın öğrenmesi, kavranması ve anlamlandırılmasında son derece önemli bir ders

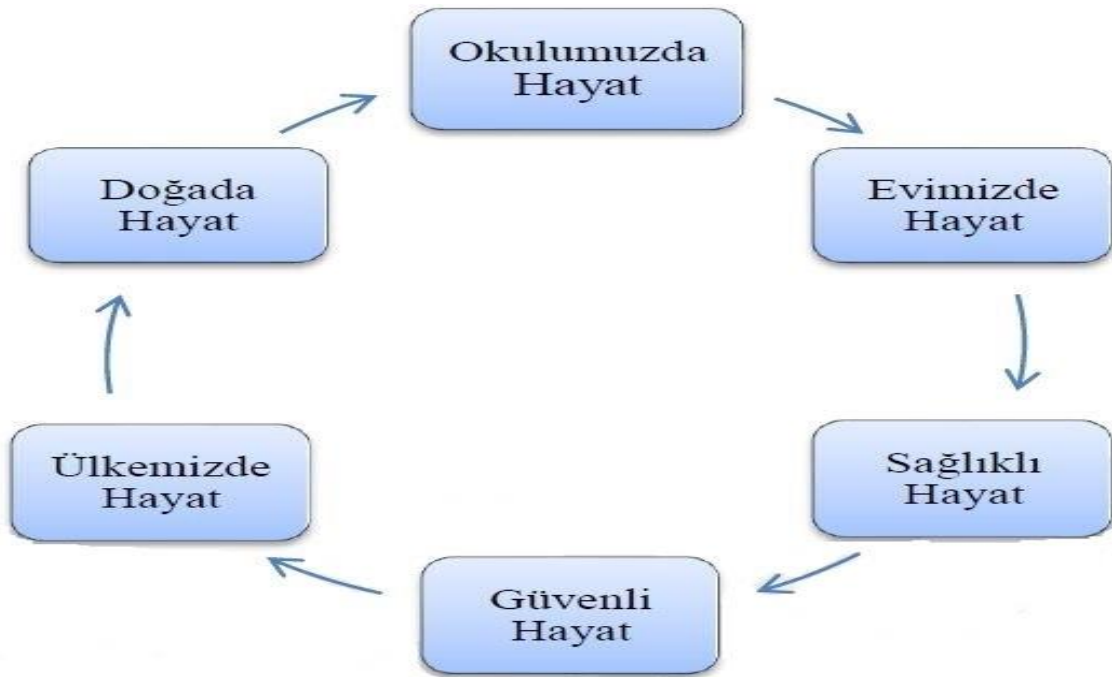
olmasının yanı sıra öğrencinin geleceğe hazırlanmasında da önemli katkılar sunabilmektedir. Hayat Bilgisi dersinin kapsamı aşağıda Şekil 1’de verilmiştir (Topses, 2001).

Şekil 1. Hayat Bilgisi Dersinin Kapsamı

İlkokullarda 1-3 sınıflarda okutulan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı diğer derslerde de olduğu gibi 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda belirtilen Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri göz önüne alınarak düzenlenmiştir. Programın amacı MEB (2018) tarafından; *“Temel yaşam becerilerine sahip, kendini tanıyan, sağlıklı ve güvenli bir yaşam süren, yaşadığı toplumun değerlerini özümseyen, doğaya ve çevreye duyarlı, araştıran, üreten ve ülkesini seven bireyler yetiştirmektir.(s.8)”* şeklinde vurgulanmıştır.

Hayat Bilgisi öğretim programının ünite temelli yaklaşımla oluşturulduğu ve 1-3 sınıflarda da ünitelerin aynı adla yer aldığı görülmektedir. Ünitelerin adları aşağıda Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Hayat Bilgisi Dersinin Ünite Adları

İçinde bulunulan dönemin şartlarının gerektirdiği kazanımların elde edilmesi, öğrencilerin hayata ve geleceğe hazırlanması bakımından Hayat Bilgisi dersinin önemli olduğu söylenebilir. Ancak sürekli değişen öğretim programı ve kazanım değişikliklerinin bu ihtiyacı ne derece karşılayabildiği görecelidir.

Karaman (2019) “Hayat Bilgisi Öğretim Programındaki Öğelerin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” çalışması bulgularında öğretmenlerin genelinin kazanımların öğrenci seviyelerine uygun olduğunu belirttikleri, ancak konuların sadeleştirilmesinin öğretmenlerce olumlu karşılandığı ve yetersiz olduğu, ders saatlerinin yetmediği, programın sarmal öğretilmesinin ve bölgesel farklılıkların dikkate alınmamasının çoğu tarafından eleştirildiği görülmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin çoğunluğu tarafından aktif katımlı yöntemler tercih edildiği ancak yeterli uygulama imkanlarının olmadığı, programın öğrenci merkezli ancak ölçme ve değerlendirme boyutunun ise buna tam imkan vermediği saptanmıştır.

Yurtbakan ve Altun (2019) “Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi öğretimi tutumu ve uygulamaları ile karşılaştırılması” adlı çalışmalarında Hayat Bilgisi öğretimine yönelik sınıf öğretmenlerinin tutumlarının yüksek olduğu görülmüştür. Tutumları alt boyutlarında

ise cinsiyete göre sevme ve değer verme boyutunda farklılık bulunmaz iken önemseme boyutunda kadınlar lehine farklılık görülmüştür. Ayrıca Hayat Bilgisi dersinin önemli olduğu ve dersle ilgili materyal hazırladıkları, drama yöntemini öğretimde fazla kullandıkları, ölçme ve değerlendirme ise geleneksel yöntemlerle yapıldığı ve derste öğrenilen kazanımların öğrencilerin gerçek yaşamlarında işe yaradığını belirttikleri görülmüştür.

Bu nedenle sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin sınıf ve yaş düzeylerine göre Hayat Bilgisi öğretim programına yönelik görüşlerinin tespit edilmesi gerekmektedir. İçinde bulunduğumuz COVID 19 pandemi sürecinde uzaktan eğitim şeklinde yapılan derslerden Hayat Bilgisi kazanımlarının aktarılması ise kolay değildir. Hayat Bilgisi öğretim programının tam olarak uygulanabilmesi ve kazanımların eksiksiz aktarılabilmesi pandemi sürecinde oldukça zorlaşmıştır. Bu sebeple bu konunun çalışılması ve elde edilen bulguların bilim çevreleri ve eğitimcilerle paylaşılması gerekmektedir.

1.1.1 Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “İlkokul öğretmenlerinin Hayat Bilgisi öğretim programına ilişkin görüşleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir.

1.1.2 Alt Problemler

Bu çerçevede aşağıdaki alt problemler ele alınacaktır.

1. İlkokul öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi öğretim programının kazanımlarına ilişkin görüşleri nelerdir?
2. İlkokul öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi içerik yeterliğine ilişkin görüşleri nelerdir?
3. İlkokul öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi öğrenme ve öğretme süreçlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. İlkokul öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri nelerdir?
5. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programında olması gerektiğini düşündüğü ancak olmayan kazanımlara ilişkin görüşleri nelerdir?
6. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programının geliştirilmesine ilişkin görüş ve önerileri nelerdir? şeklinde ifade edilmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; 2021-2022 eğitim öğretim yılında Denizli ili Çardak ilçesinde resmi ilkokullarda 1-3 sınıflarda görev yapan öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi öğretim programına yönelik görüşlerinin neler olduğunu tespit edilip ortaya çıkarılmasıdır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bilimsel ve teknolojik gelişmelerle yaşamdaki değişimler ve krizler sosyal yaşamla birlikte eğitim öğretimde de değişimlere neden olmaktadır. Dışardaki gelişimler eğitimi etkilerken eğitimin de gelişme, değişim ve dönüşümleri yakından etkilediği bilinmektedir. Eğitimin bireysel, toplumsal, kitlesel ve küresel anlamda ne kadar önemli olduğu ve bu öneminin sürekli arttığı çalışmalarda ortaya konulmaktadır (Güngördü, 2002). Eğitim öğretimin 1-3 sınıflarında işlenen Hayat Bilgisi dersinin öğrencileri toplumsal yaşama hazırlamada çok önemli bir işlevi olduğu adeta temelin bu dönemde atıldığı söylenebilir. Cumhuriyetin ilk yılları olan 1927'den bu yana öğretim programında yer bulan Hayat Bilgisi dersi öğrencilerin hayata hazırlanma, kendilerini geliştirme ve gelişimlerini tamamlamada önemli olduğu söylenebilir (Belet, 1999). İnsanın sosyal yapısı ve çocuğun böyle bir çevrede doğup büyümesi, çevresinde oluşan olay ve durumlara merakla yaklaşması Hayat Bilgisi dersinin çocuklar için vazgeçilemez önemini göstermektedir. Hayat Bilgisi dersinin hayatın içinden konu ve kazanımları ele alması ve konuların ele alınış biçiminin yakından uzağa, tikelden tümele ilke ve sırasıyla işlenmesi kazanımların daha kolay elde edilmesine neden olmaktadır (Güngördü, 2002). 1-3 sınıflarında verilen Hayat Bilgisi dersi yaş özellikleri itibariyle disiplinleri birleşimi olarak bir bütünlük içinde ele alır. Neden ve sonuçlar sıralı ve bütün olarak verilmeye çalışılır. Sadece neden ve sadece sonuç verilmez. Nedenler belli aşamalardan sonra sonuca ulaştırılır ve burada sonuç bir veya birden fazla nedenlere dayanabilir. Olay ve olguların bütünlük içinde ele alınması doğal olayları ve olguların anlaşılması ve yorumlanmasında önemlidir. Bilimsel düşünme ve çalışmanın temeli olarak nedenleri bulma ve buradan hareket ederek sonuçlara ulaşmanın temelleri bu dönemde atılır ve bunda Hayat Bilgisi dersinin önemi büyüktür. Problemin en basit seviyeden başlayarak ele alınması ve ilerletilmesi sistematiki verilmeye çalışılır. Bu ders ile öğrenciye problemi fark etme, teşhis etme nedenlerini bulma ve problemi çözebilme yeterliğini kazandırmaya çalışılır. Bu yaş dönemi çocuklarının dış

çevreyi bilme merakı, keşif etme isteği Hayat Bilgisi dersi ile somuttan soyuta, basitten karmaşığa, yakından uzağa ilkesi ile çok boyutlu görüş ve değerlendirme ile uygun yöntem izlenmelidir (Bektaş, 2001). Çocukların gelişimlerinde bu kadar önemli olan Hayat Bilgisi dersinin günün koşullarına göre gelişimlerini sağlama konusunda öğretmenlerin görüşlerinin ortaya çıkarılması önemlidir. Ayrıca öğretmenlerin varsa olumsuz görüşlerinin tespit edilerek programın yeterliğini artırma konusunda görüş ve önerilerinin de tespit edilmesi açısından bu çalışma önemlidir. Yine yeni Hayat Bilgisi öğretim programıyla ilgili Denizli ilinde çalışma yapılmamış olması düşünüldüğünde bu çalışma alan yazına katkı sağlaması bakımından da önemli ve değerlidir. Yine bu çalışmanın alanda görev yapan öğretmenlere katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Öğretmenlere ve eğitimin diğer paydaşlarına katkı sağlaması beklenmektedir. Bu çalışmanın bu alanda bilimsel çalışmalar yapanlara veri kaynağı olması, çalışma sonuçlarının değerlendirilmesi ve diğer araştırma bulgu ve sonuçlarıyla karşılaştırmaya imkan sağlaması bakımından katkı sunması bakımından önemlidir.

1.4. Varsayımlar

Araştırmamızın planlanıp yürütülmesinde aşağıdaki sayıtlardan hareket edilmiştir.

- Araştırmaya katılan öğretmenler görüşme sorularına doğru cevaplar vermişlerdir.
- Görüşmeye katılan öğretmenlerin Hayat Bilgisi öğretim programı ve kazanımlarıyla ilgili bilgileri yeterli düzeydedir.

1.5. Sınırlılıklar

- 2021-2022 eğitim öğretim yılında Denizli ili Çardak ilçesinde görev yapan 1-3 sınıf okutan sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle sınırlıdır.
- Veri toplama aracı olarak “Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğretmen Görüşme Formu” ile sınırlıdır.
- Araştırma, konu ile ilgili literatür taraması ve eğitim yöneticileri ve öğretmenlerin ölçme aracına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Hayat Bilgisi: “Öğrencilerin doğa, aile, toplumsal hayat ile ilgili gündelik olayları gözleyip incelemelerine imkân sağlamak ve onlara gerekli birtakım temel bilgileri, beceri ve anlayışları kazandırmak gayesiyle okutulan derstir” (TDK, 1974).

Öğretim programı (Program): Öğretim programı (TDK, 2021)

Öğretmen: İlkokul 1-3 sınıflarında ders okutan sınıf öğretmenleridir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, konuya ilişkin alan yazın taramasında ve bu alanda yürütülmüş ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Hayat Bilgisi Tanımı ve Önemi

Hayat Bilgisi dersinin içerik olarak hayatın çok yönlü yapısıyla benzer özellikler göstermesi nedeniyle tanımlamaların çok farklı olduğu görülmektedir. Bundan dolayı farklı yaklaşımlar ve tanımlamalar bulunmaktadır. Bahçe (2010) “toplu öğretim yaklaşımlarına dayalı olarak oluşturulmuş, çocukları hayata hazırlamayı amaçlayan, yaşam boyu öğrenecekleri bilgilere temel olan, doğal, toplumsal, sanatsal, düşünsel ve değerlerden oluşan bir ders” şeklinde tanımlamaktadır. Güleriyüz (2008) “çocuğun içinde yaşadığı doğayı ve doğanın düzenini deneyimlerine dayalı olarak keşfetme, içinde yaşadığı toplumun kültürel değerlerine uyum sağlayarak kendi kişiliğini oluşturma ve yapılandırma süreci” olarak ifade etmektedir.

Temel eğitimin ilk yılları olan 1-3 sınıflarda Matematik, Türkçe, Beden eğitimi, Müzik, Görsel Sanatlar derslerinin yanında Hayat Bilgisi dersi de okutulmaktadır. Hayat Bilgisi dersi günlük yaşamla iç içe konuları kapsamaktadır. İyi ve sorumlu bir vatandaş-yurttaş olma, toplumsal kurallara uyma, benimseme, yaşama ve aktarma becerileri yerleştirmeyi amaçlayan ders Hayat Bilgisi'dir (Meydan ve Bahçe, 2010).

Aktepe ve Yalcinkaya (2016) çalışmalarında Hayat Bilgisi dersinin çocukların dış çevredeki öğrendiklerinin okulda öğrendikleri ile karşılaştırma yapabilmesine olanak tanıdığına dikkat çekmektedir. Bu ders çocuğun sosyalleşmesine imkan sağladığı gibi kazandırdığı bilgi ve becerilerin toplum yaşamında kullanmasına da temel oluşturmaktadır. İlkokullarda ilk 3 sınıfta miğfer derslerden biri olan Hayat Bilgisinin sosyal bilgiler ve fen bilimleri derslerinin temelini oluşturmaktadır. Bu anlamda Hayat Bilgisi dersinin dinamik bir ders ve içeriğe sahiptir. Miğfer ders olarak Hayat Bilgisi dersinde çocuk merkezli kazanımlar merkeze alınmıştır. Hayat Bilgisi dersiyle öğrencinin hayata hazırlanması, toplumsal uyumu, yeteneklerini geliştirmesi, bilgi, beceri ve değerleri kazanması, mutlu

birey ve toplum oluşturulması amaçlanmaktadır (Gündüz, 2014; Meydan ve Bahçe, 2010; Baysal, vd. 2018).

Hayat Bilgisi dersini önemli ve değerli kılan en önemli özelliği de canlı ve dinamik olmasıdır. Bu ders öğrencinin kendini, çevresini, toplumu ve hayatı tanıması ve anlamlandırmasına imkan sağlamaktadır (Köken, 2003). Hayat Bilgisi dersi disiplinler arası özelliğiyle diğer derslere doğrudan ve dolaylı etkilerde bulunarak temel teşkil eder. Bundan dolayı bu dersin içerik ve kazanımları ve bunun verilmesi önemlidir. Hayat Bilgisi dersi çocuğa yaşadığı çevresini inceleme ve çevresiyle ilgili doğru bilgiler ve çevresine uyumunda iyi alışkanlıklar edinmesi ve gerekli kazanımları elde etmeleri için gereklidir (Kılıç, 2015). Bundan dolayı Hayat Bilgisi dersinde yaşamla okulu buluşturan öğretim yöntemleri kullanılmalı ve öğrencilere somutlaştırılmış ve yaparak yaşayarak deneyimlemeye dayalı öğrenme temel alınmaktadır (Şentürk, 2015).

Hayat Bilgisi dersinin toplumsal işleve sahip değerlerin öğretilmesi, yaşanması ve yaşatılmasında önemlidir. Bundan dolayı bu dersin öğrencilerin gelişiminde çok fazla yeri olduğu söylenebilir. Hayatla ilgili olma ilkesinin sonucu okulun kapılarını hayata açması ve konuların da hayattan alınması esasına dayanmaktadır (Aykaç, 2011).

2.2. Hayat Bilgisi Öğretim Programı

İlkokullarda 1-3 sınıflarda okutulan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı diğer derslerde de olduğu gibi 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları ve Temel İlkeleri göz önüne alınarak düzenlenmiştir. Programın amacı MEB (2018) tarafından; *“Temel yaşam becerilerine sahip, kendini tanıyan, sağlıklı ve güvenli bir yaşam süren, yaşadığı toplumun değerlerini özümseyen, doğaya ve çevreye duyarlı, araştıran, üreten ve ülkesini seven bireyler yetiştirmektir.”* şeklinde vurgulanmıştır.

Hayat Bilgisi müfredatının ünite temelli yaklaşımla oluşturulduğu ve 1-3 sınıflarda da ünitelerin aynı adla görülmektedir. Ünitelerin adları aşağıda Şekil 2’de verilmiştir.

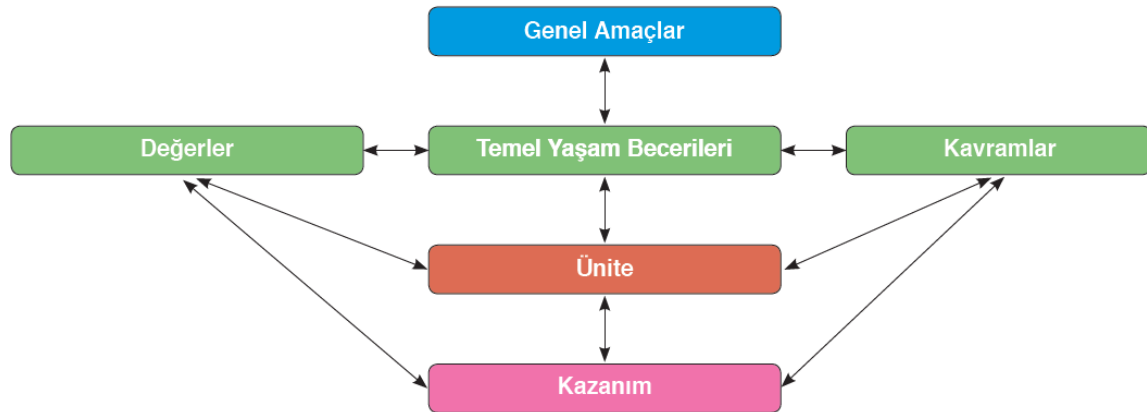
Hayat Bilgisi dersi programında belirtilen beceriler aşağıda Tablo 2.1’de verilmiştir (MEB, 2018).

Tablo 2.1. *Hayat Bilgisi Dersi Programında Beceriler*

1. Araştırma	13. Kendini Koruma
2. Bilgi ve İletişim Teknolojilerini Kullanma	14. Kendini Tanıma
3. Değişim ve Sürekliliği Algılama	15. Kişisel Bakım
4. Dengeli Beslenme	16. Kurallara Uyuma
5. Doğayı Koruma	17. Mekânı Algılama
6. Girişimcilik	18. Millî ve Kültürel Değerleri Tanıma
7. Gözlem	19. Öz Yönetim
8. İletişim	20. Sağlığını Koruma
9. İş Birliği	21. Sorun Çözme
10. Karar Verme	22. Sosyal Katılım
11. Kariyer Bilinci Geliştirme	23. Zaman Yönetimi
12. Kaynakların Kullanımı	

Hayat Bilgisi dersi programındaki kazanımlara bakıldığında 23 beceri olduğu ve kazanımların hayata anlama, anlamlandırma ve hayata hazırlanma, sosyalleşme ile yakından ilişkili oldukları görülmektedir.

Hayat Bilgisi dersi öğretim programının organizasyon yapısı aşağıda Şekil 2.1’de verilmiştir (MEB, 2018).

Şekil 2.1. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı'nın Organizasyon Yapısı

Hayat Bilgisi dersinin öğretim programının organizasyonel olarak hiyerarşik bir yapı görünümü sunduğu görülmektedir. Bununla birlikte genel amaçların değerler, temel yaşam becerileri ve kavramlar ile açıklanmaya çalışıldığı görülmektedir. Değerler, temel yaşam becerileri ve kavramların birbirleriyle ilişkili ve yatay ilişkili olduğu görülürken temel yaşam becerilerinin ünite ve kazanımlarla dikey ilişkili ancak değerler ve kavramların ise ünite ve kazanımlarla sarmal ilişkili olduğu görülmektedir.

Hayat Bilgisi dersi öğretim programı 1. sınıf ünite adları, kazanım sayıları, ders saatleri Tablo 2.2.'de verilmiştir (MEB, 2018).

Tablo 2.2. *Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı 1. Sınıf Ünite Adları, Kazanım Sayıları, Ders Saatleri*

Sınıf	Ünite No	Ünite Adı	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Ders Saati %
1	1	Okulumuzda Hayat	17	46	32
	2	Evimizde Hayat	7	19	13
	3	Sağlıklı Hayat	7	19	13
	4	Güvenli Hayat	7	19	13
	5	Ülkemizde Hayat	7	19	13
	6	Doğada Hayat	8	22	16
		Toplam		53	144

Hayat Bilgisi dersi 1. Sınıflar öğretim programında 53 kazanım olduğu ve kazanımların okulumuzda hayat ünitesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Kazanımlara paralel olarak ders saati sayısının ve yüzdelik oranının yüksek olduğu görülmektedir. Bunu doğada hayat ünitesinin izlediği ve diğer ünitelerin kazanım sayılarının aynı olduğu görülmektedir.

Hayat Bilgisi dersi öğretim programı 2. sınıf ünite adları, kazanım sayıları, ders saatleri Tablo 2.3'te verilmiştir (MEB, 2018).

Tablo 2.3. *Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı 2. Sınıf Ünite Adları, Kazanım Sayıları, Ders Saatleri*

Sınıf	Ünite No	Ünite Adı	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Ders Saati %
2	1	Okulumuzda Hayat	11	32	22
	2	Evimizde Hayat	9	26	18
	3	Sağlıklı Hayat	7	20	14
	4	Güvenli Hayat	6	17	12
	5	Ülkemizde Hayat	8	23	16
	6	Doğada Hayat	9	26	18
		Toplam		50	144

Hayat Bilgisi dersi 2. Sınıflar öğretim programında 50 kazanım olduğu ve kazanımların okulumuzda hayat ünitesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Kazanımlara paralel olarak ders saati sayısının ve yüzdelik oranının yüksek olduğu görülmektedir. Bunu doğada hayat ve evimizde hayat ünitelerinin izlediği görülmektedir.

Hayat Bilgisi dersi öğretim programı 3. sınıf ünite adları, kazanım sayıları, ders saatleri Tablo 2.4’te verilmiştir (MEB, 2018).

Tablo 2.4. *Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı 3. Sınıf Ünite Adları, Kazanım Sayıları, Ders Saatleri*

Sınıf	Ünite No	Ünite Adı	Kazanım Sayısı	Ders Saati	Ders Saati %
3	1	Okulumuzda Hayat	10	24	22
	2	Evimizde Hayat	8	19	17
	3	Sağlıklı Hayat	5	12	9
	4	Güvenli Hayat	7	17	16
	5	Ülkemizde Hayat	9	22	20
	6	Doğada Hayat	6	14	16
		Toplam	45	108	100

Hayat Bilgisi dersi 3. Sınıflar öğretim programında 45 kazanım olduğu ve kazanımların okulumuzda hayat ünitesinde yoğunlaştığı görülmektedir. Kazanımlara paralel olarak ders saati sayısının ve yüzdeler oranının yüksek olduğu görülmektedir. Bunu ülkemizde hayat ünitesinin izlediği görülmektedir.

2.3. Hayat Bilgisi Dersinin Kapsamı

Günümüz eğitim yaklaşımlarının ortak noktası öğrenci merkezli ve öğrencinin yapıcı ve yaratıcı niteliklere sahip olarak yetiştirilmesidir. Eğitimin öğrencinin ilgi, beceri, istek ve diğer özelliklerine göre düzenlenmesi gerekmektedir. Kısacası öğrencinin merkeze alınması ve öğrenciye göre eğitimin yapılandırılması esasına dayanır (Güçlü, Yel ve Albayrak, 2001). Bunun için de öğretim programlarının kapsamı belirlenirken amaçlar ve buna bağlı olarak tutum, davranış, bilgi, beceri ve alışkanlıklar göz önünde bulundurulmaktadır (Kazu, 2004). Kapsam seçimi yapılırken belirli kriterler dikkate alınmaktadır. Bunlar; “geçerlik ve güvenilirlik, bilimsellik, öğrenci ilgi ve ihtiyaçlarını karşılama, öğrenebilirlik, sosyal gerçeklerle tutarlılık” kriterlerini karşılama ve bunun yüksek düzeyli olmasıdır (Demirel, 2004; Küçükahmet, 2000).

Hayat Bilgisi dersi için düşünüldüğünde sosyal olay ve olgulara ilgi çekme, toplum ve insan hayatıyla ilgili öğeleri kapsama, düşünce ve sanat öğeleriyle farklılık oluşturma, öğrencilerin bütün gelişimlerini destekleme gibi hayatın tamamını kapsamaya yönelik Hayat Bilgisi dersi önemlidir. Bundan dolayı Hayat Bilgisi dersinin içeriğinin belirlenmesinde öğrencilerin gelişim özellikleri ve yaşları dikkate alınmalıdır. Öğrencilerin

konuları daha çok somut ve hayatın içinden örneklerle sunulması, yaparak ve yaşayarak yani deneyimleme ile duyu organlarıyla algılayabilecekleri şekilde verilmesi gerekmektedir (Çilenti, 1988). Kapsamın yakından uzağa, somuttan soyuta, tikelden tümele olacak şekilde yapılandırılması ve sunulması ders açısından önemlidir. Hayat Bilgisi dersinin öğrencilerin hayatı, kendi ve çevresini tanıyabilmesi, kavraması ve keşfetmesi bakımından çok önemlidir. Daha öz ifadeyle çocuk yaşamı ve hayatı, çevresindeki olan bitenleri adından da anlaşılabilceği gibi Hayat Bilgisi dersiyle öğrenmektedir. Bu durum aynı zamanda öğrencinin sosyalleşmesi ve topluma uyumunda da önemlidir (Topses, 2001).

Hayat Bilgisi dersinin öğrencinin okula başladığı ilk zamanlardan itibaren gelişimlerini bir bütün olarak sağlamaya yönelik algılama, dikkat, tasarlama, bellek, uslamlama gibi becerileri kazandırmaya yönelik kazanımları içerdiği görülmektedir. Hayat Bilgisi dersinin bilgiden çok iyi yaşam, iyi tutum ve davranışlar kazandırma, yanlış ve eksik bilgileri tamamlama üzerinde durulur. Hayat Bilgisi dersinde ünite veya konular öğretmen-öğrenci işbirliği öğrenilir. Öğrencilere bireysel ve grup rehberliği yapma ve çocukları toplumsallaşmasına katkı sağlama ve sosyal, duygusal gelişimlerini destekleme esastır (Binbaşoğlu, 2003).

Hayat Bilgisi dersinde duyu organlarını kullanma, nesnelere dokunma, ölçme ve karşılaştırma yapma, psiko-sosyal özellikleri dikkate alarak hayata hazırlama, kendini ve çevresini tanımasını sağlama, çevresiyle barışık olma, yaratıcı ve demokratik tutum ve davranışları özümseme ve iyi bir yurttaş ve insan olarak hayata hazırlamaktır (Özdemir, 1998). Hayat Bilgisi dersinde araştırma, gözlem ve tartışmanın yoğun olduğu bir ders akışı sağlanması halinde sosyal bilgiler ve fen bilgisi gibi derslere hazır halde gelirler (Türer, 1992). Hayat Bilgisi dersi doğal, toplumsal, sanatsal, çağdaş düşünce ve değerleri kapsmalıdır (Sönmez, 1999). Hayat Bilgisi dersinin öğrencilerin hayat akışlarında bilmeleri ve uygulamaları gereken bilgileri içerdiği ve bu bilgilerle öğrencilerin donatıldığı bilinmektedir (Acar, 2006; Sönmez, 2005).

Hayat Bilgisinin derslerin odağında olma özelliği derse biçilen misyonu göstermektedir. İçerdiği bilgi, bilim alanları ve teknoloji disiplinleri ile bilim ve sanat disiplinlerinin temelini oluşturması bakımından önemlidir (Tanrıverdi, Polat ve Apak, 2005).

2.4. İlgili Araştırmalar

Karaman, (2019) “Hayat Bilgisi Öğretim Programındaki Öğelerin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” çalışması bulgularında öğretmenlerin genelinin kazanımların öğrenci seviyelerine uygun olduğunu belirttikleri, ancak konuların sadeleştirilmesinin öğretmenlerce olumlu karşılandığı ve yetersiz olduğu, ders saatlerinin yetmediği, programın sarmal öğretilmesinin ve bölgesel farklılıkların dikkate alınmamasının çoğu tarafından eleştirildiği görülmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin çoğunluğu tarafından aktif katılımlı yöntemler tercih edildiği ancak yeterli uygulama imkanlarının olmadığı, programın öğrenci merkezli ancak ölçme ve değerlendirme boyutunun ise buna tam imkan vermediği saptanmıştır.

Yurtbakan ve Altun (2019) “Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi öğretimi tutumu ve uygulamaları ile karşılaştırılması” adlı çalışmalarında Hayat Bilgisi öğretimine yönelik sınıf öğretmenlerinin tutumlarının yüksek olduğu görülmüştür. Tutumları alt boyutlarında ise cinsiyete göre sevme ve değer verme boyutunda farklılık bulunmaz iken önemseme boyutunda kadınlar lehine farklılık görülmüştür. Ayrıca Hayat Bilgisi dersinin önemli olduğu ve dersle ilgili materyal hazırladıkları, drama yöntemini öğretimde fazla kullandıkları, ölçme ve değerlendirmenin ise geleneksel yöntemlerle yapıldığı ve derste öğrenilen kazanımların öğrencilerin gerçek yaşamlarında işe yaradığını belirttikleri görülmüştür.

Bacanak, Ülküdür ve Öner (2012) çalışmasında öğretmenlerin bireysel ve mesleki girişimcilik özelliklerinin öğrencilerinin girişimcilik yeterliklerini olumlu etkilediği ve eğitim-öğretim süreçlerinde girişimcilik seviyelerini yükseltecek öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması gerektiği tespit edilmiştir.

Mutluer (2013 çalışmasında öğretmenlerin sosyal bilgiler programındaki temel becerilerle ilgili bilgilerinin eksik olduğu, bu becerileri öğretme konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları ve sorunlarla uğraştıkları görülmüştür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde, “araştırma modeli, evren, örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel işlemler” yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel bir çalışma olarak tasarlanmıştır. Ortada var olan bir durumu tespit etmeye yönelik durum çalışması modelinde yapılmıştır. Durum çalışması; bireysel, grup, örgütsel, sosyal, politik ve olaylar ile ilgili bilgi elde etme ve katkı sağlama amacıyla yapılmaktadır. Durum çalışmaları gerçekte ortamda neler olduğuna bakma, sistematik bir biçimde verileri toplama, analiz etme ve sonuçları ortaya koyma yoludur (Yıldırım, Şimşek, 2008)

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu 2021-2022 Eğitim-Öğretim yılında Denizli ili Çardak ilçesinde çalışan 1-3 sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu ise evreni temsil edecek şekilde öğretmenlerden “Amaçlı örnekleme” yöntemiyle seçilen 15 öğretmen oluşturmaktadır. Amaçlı örnekleme, olasılıklığa dayanmayan yaklaşımdır ve bilgi açısından zengin ve belirli özellikler gerektiren özel durumlarda çalışılmak amacıyla kullanılmaktadır. Amaçlı örnekleme; araştırmacının doğa ve toplumla ilgili olay veya olgularını anlama ve aralarındaki ilişkileri keşfetme ve açıklamak için kullanabileceği bir yöntemdir (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2012). Çalışmada Hayat Bilgisi dersinin öğretiminde görev yapan öğretmenlerin görüşleri derinlemesine araştırıldığı için amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu çerçevede çalışma grubu olan 15 öğretmenin tamamına ulaşılarak veriler toplanmıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlere ait kişisel bilgiler ve dağılımları aşağıda Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. Öğretmenlerin Kişisel Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	7	46,67
	Erkek	8	53,33
Yaş	33-40	10	66,67
	41-59	5	33,33
Okuttuğu sınıf	1. sınıf	6	40,00
	2. sınıf	4	26,67
	3. sınıf	5	33,33
Okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik düzeyi	Alt	3	20,00
	Orta	11	73,33
	Üst	1	6,67

Tablo 3.1’de öğretmenlerin % 46,67’sinin kadın; % 53,33’ünün erkek olduğu, % 66,67’sinin 33-40 yaş aralığında olduğu görülürken % 33,33’ünün 41-59 yaş aralığında olanlardan oluştuğu görülmektedir. Öğretmenlerin okuttukları sınıf dağılımlarının % 40,0’ının 1. Sınıf, % 26,67’sinin 2. Sınıf ve % 33,33’ünün de 3. Sınıfları okuttukları görülmektedir. Öğretmenlerin çalıştıkları okullarının sosyo-ekonomik çevrelerinin ise % 73,33 oranlar orta seviyede, % 20,00 oranla alt seviye ve % 6,67 oranla üst düzeyli okullarda çalıştıkları görülmüştür.

3.3. Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı; iki kısımdan oluşmuştur. Veri toplama aracının ilk kısmında öğretmenlerin genel bilgileri içeren “a. Cinsiyet, b. Yaş, c. Okuttuğu sınıf, d. Okulun sosyo-ekonomik çevresi” ile ilgili 4 soru bulunmaktadır.

İkinci bölümde öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi öğretim programına ilişkin görüşlerini ortaya çıkarmak için araştırmacı tarafından alan yazın taranarak, öğretim programı incelenerek ve uzman görüş alınarak oluşturulan 6 sorudan oluşan “Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğretmen Görüşme Formu” bulunmaktadır. Ölçme aracının kullanılabilirlik, geçerlik ve güvenilirlikleri sınavında 2 öğretmene uygulanarak görüşleri doğrultusunda birkaç küçük düzeltme yapılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Veriler gerekli izin başvuruları yapıp izinler alındıktan sonra görüşme formu fotokopi ile çoğaltılarak ve ilgili okullara gidilerek 1-3 sınıf öğretmenlerinden istekli ve gönüllü olanlara yüz yüze oturularak gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra sorular sırasıyla sorularak cevaplar yazılmış ve sonra diğer sorulara geçilerek görüşme tamamlanmıştır. Öğretmenlerin verdiği cevaplar görüşme formuna yazılarak ve her sorudan sonra yeni soruya geçmeden önce görüşmeciyeye okunarak teyidi alınmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

2021-2022 eğitim öğretim yılında Denizli ili Çardak ilçesinde çalışan 1-3 sınıflarda görev yapan öğretmenlerin görüşme formuna verdikleri cevaplar gruplanmıştır. Temalar altında ve sınıflanarak yüzde ve frekanslar verilerek gerekli analizler yapılmıştır. Analiz sonuçları tablo ve rapor haline getirilip yorumlanmış ve doğrudan alıntılara çalışmada yer verilerek bulgular güçlendirilmiştir. Çözümlemelerde betimsel analiz yapılmıştır. Betimsel analiz; farklı olgu ve olaylarla ilgili derinlemesine ya da özet bilgiye erişmek amacıyla kullanılan bir yöntem olduğu belirtilmektedir (Büyüköztürk, vd. 2012). Bundan dolayı analizde bu yöntem kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde öğretmenlerden toplanan verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara ve bu bulgularla ilgili yorumlarına yer verilmiştir.

4.1. Alt Problemlere İlişkin Bulgular

“1. İlkokul öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi öğretim programının kazanımlarına ilişkin görüşleri nelerdir?, 2. İlkokul öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi içerik yeterliğine ilişkin görüşleri nelerdir?, 3. İlkokul öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersi öğrenme ve öğretme süreçlerine ilişkin görüşleri nelerdir?, 4. İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri nelerdir?, 5. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programında olması gerektiğini düşündüğü ancak olmayan kazanımlara ilişkin görüşleri nelerdir? Ve 6. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programının geliştirilmesine ilişkin görüş ve önerileri nelerdir?” olmak üzere 6 alt problemle bunlara ait bulgu ve yorumlar verilmiştir.

4.1.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi öğretim programının kazanımlarına ilişkin görüşleri nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir.

İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi öğretim programının kazanımlarına ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular “Yeterli”, “Geliştirilmeli” ve “Değişmeli” kodları altında Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. İlkokul Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Kazanımlarına İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	f
Hayat Bilgisi dersi öğretim programının kazanımları	Yeterli	8 (Ö1, Ö4, Ö6, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö15)
	Geliştirilmeli	5 (Ö2, Ö3, Ö5, Ö7, Ö9)
	Değişmeli	2 (Ö8, Ö14)

Tablo 4.1’de İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi öğretim programının kazanımlarına ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular “Yeterli”, “Geliştirilmeli” ve “Değişmeli” şeklinde görüş bildirenler olduğu görülmektedir.

İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi öğretim programının kazanımlarına ilişkin görüşleri analiz edilerek “Yeterli” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

Kazanımların çoğunun öğrenci seviyesine uygun ve yeterli olduğunu düşünüyorum. Kazanımlar genel olarak okul ve yaşam arasında bağlantı kurulabilecek niteliktedir. Kazanımlar öğrencilerin materyal kullanmaya, araştırma yapmaya ve yaptığı araştırmaları paylaşmaya imkân tanımaktadır. Gelişim düzeylerine uygun, gerekli temel yaşam becerilerini geliştirmeye uygundur. (Görüşme Formu: Ö1)

Bence dersin kazanımları günlük hayatla uyumlu. Öğrencilerin seviyelerine uygun ve anlaşılır. Kazanımlar birbirini takip ediyor. (Görüşme Formu: Ö4)

Hayatın içinden gayet güzel bir program. Kazanımlar açısından öğrenci ihtiyaçlarını karşılıyor. (Görüşme Formu: Ö6)

Hayat Bilgisi dersi öğretim programının kazanımlarının yeterli olduğunu düşünüyorum. Önceki sınıflara göre biraz daha detaylı. Sınıf seviyelerine uygun olduğunu ve kazanımlar arasında ilişkilendirme olduğunu düşünüyorum. Kazanımlar birbirini tamamlar nitelikte. (Görüşme Formu: Ö10)

Hayat Bilgisi dersi öğretim programında öğrencinin kendini tanıması, ilgi yetenek ve özelliklerini keşfetmesi amaçlanmıştır. Öğrenci öğrendiklerini yaşantısına aktarabilmeli ve karşılaşacağı sorunları çözüme yol gösterici niteliktedir. (Görüşme Formu: Ö11)

Kazanımlar açısından çok uygun. Öğrencilerin temel yaşam becerilerine sahip, çevresine ve doğaya duyarlı, sevgi saygı dürüstlük gibi kavramları aşılardan, milli ve manevi duyguları aşılardan kazandıran kazanımlar. (Görüşme Formu: Ö12)

Yeterli ve seviyelerine uygun buluyorum. Her sınıf seviyesinde üzerine eklenerek birbirini tamamlıyor. (Görüşme Formu: Ö13)

Kazanımların genel olarak öğrenci seviyesine uygun, anlaşılır ve net olduğunu düşünüyorum. Olumlu davranışlar kazandırmak için kazanımlar yeterli ve öğrenci ihtiyaçlarını karşılar nitelikte. (Görüşme Formu: Ö15)

İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi öğretim programının kazanımlarına ilişkin görüşleri analiz edilerek “Geliştirilmeli” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

Programın günümüz ihtiyaçlarına göre güncellenmesi gerektiğini düşünüyorum. Tüm acil aramalar 112 ye bağlanmışken hala ayrı ayrı öğretiyoruz. Teknolojiyi doğru kullanma, teknoloji bağımlılığı, temiz enerji üretimi gibi konulara da yer verilmelidir. (Görüşme Formu: Ö2)

Hayat Bilgisi dersinin kazanımları çok güncel olmadığı için çocukların kazanımları alması noktasında biraz zayıf kalıyor. (Görüşme Formu: Ö3)

Kazanımlar öğrenciyi sosyal hayata hazırlıyor ama tarih bilinci kazandırmıyor. Sanki son 90 senedir varmışız gibi. Orta Asya’dan beri taşıdığımız 1000 seneden fazla zamanın Türk kimliğini taşıyor. (Görüşme Formu: Ö5)

Kazanımlar süre, öğrenci seviyesine ve hazır bulunuşluğuna uygun. Ancak bazı kazanımların çevre şartlarına uygun olmadığını düşünüyorum. (Görüşme Formu: Ö7)

Hayat Bilgisi dersi öğretim programının kazanımları öğrenci seviyesine uygundur. Öğrencilerin ihtiyaçlarını tam karşılayamamaktadır. (Görüşme Formu: Ö8)

İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi öğretim programının kazanımlarına ilişkin görüşleri analiz edilerek “Değişmeli” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

Her yıl aynı kazanımların tekrar edilmesinin sıkıcılık ve bıkkınlık yarattığını düşünüyorum. Bunun yerine farklı kazanımlarının programa eklenmesinin yararlı olacağını düşünüyorum. (Görüşme Formu: Ö8)

Bulduğum yere göre konuların bazıları soyut kalıyor. Bireysel farklılıklara biraz daha önem verilmesi gerektiğini düşünüyorum. (Görüşme Formu: Ö14)

4.1.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi içerik yeterliğine ilişkin görüşleri nelerdir” biçiminde belirlenmiştir.

İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi içerik yeterliğine ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular “Yeterli” ve “Yeterli değil” kodları altında Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. İlkokul Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi İçerik Yeterliğine İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	f
Hayat Bilgisi dersi içerik yeterliğine ilişkin görüşler	Yeterli	12 (Ö3,Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14,Ö15)
	Yeterli değil	3 (Ö2,Ö6,Ö11)

Tablo 4.2’de İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi içerik yeterliğine ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular “Yeterli” ve “Yeterli değil” şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir.

İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi içerik yeterliğine ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular “Yeterli” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

İçerik olarak her yıl aynı konular işlenmekte fakat konular aynen değil geliştirilerek işlendiği için öğrencilerde öğrenmenin kalıcılığı açısından daha iyi olduğunu düşünüyorum. Konuların 6 ünite halinde verilmesi ile üniteler kendi içerisinde daha anlamlı bir bütün oluşturuyor. Genel olarak ders süresi içeriğine yeterli geliyor fakat bazı konularda ders süresi olarak 1-2 ders saati verildiği için yetiştirmekte zorlanabiliyorum. Bazı konular da 2 ve 3. sınıfta tekrar ettiğinden öğrencilerimize basit ve sıkıcı gelebiliyor. (Görüşme Formu: Ö1)

Dersin konu kapsamı yeterli olmakla birlikte her sınıfta konular birbirine benzediği için 3. Sınıfta artık sıkıcı olmaya başladı. (Görüşme Formu: Ö3)

Her sınıf seviyesindeki kazanımlar öğrencilerin anlayabileceği ve yapabileceği kolaylıkta. Kazanımların sayısının artırılması düşünülebilir. Bazı kazanımların öğrencilerin yaşadıkları çevreye uyarlanması kolaylaştırılabilir. (Görüşme Formu: Ö4)

*İçerik yeterli öğretmenin katacağı zenginliklerle etkili olur. (Görüşme Formu: Ö5)
İçerik son derece yeterli. Hatta içerikte sadeleştirilmeye gidilebilir. (Görüşme Formu: Ö7)*

İçerik öğrenci seviyesine uygun. İçeriğin yetiştirilmesi için süre fazlasıyla yetiyor. Bence Hayat Bilgisi dersi içeriğine ayrılan süre daha kısa olmalı. (Görüşme Formu: Ö8)

Konular kolay, süre yeterli ancak bazı konular çevre şartlarına uygun değildir. Öğrenciler için soyut kalabiliyor. (Görüşme Formu: Ö9)

İçerik olarak yeterli olduğunu düşünüyorum. Etkinlik sayılarının artırılması gerektiğini ve kavramların daha anlaşılır olması gerektiğini düşünüyorum. Öğrenci seviyelerine uygun içeriklerle günlük hayatla ilişkilendirmeler yapılması uygun olur. Bazı kavramların çok fazla tekrar etmesi sıkıcı oluyor. (Görüşme Formu: Ö10)

Yeterli olduğunu düşünüyorum. Öğrencilerin günlük yaşamda karşılaşılabilecekleri durumlar ve bu durumlarda nasıl davranmaları gerektiğini öğreten içerikler mevcut. (Görüşme Formu: Ö12)

Çocukların seviyesine uygun ve diğer derslerle de işlenen konularla uyumlu. Disiplinler arası ilişki sağlanmış durumda ve diğer derslerle de bütünleştirilmiş. (Görüşme Formu: Ö13)

Yeterli, günlük hayatta kendini ve çevresini tanımaya yardımcı, karşılaştıkları sorunlara çözüm bulmada, öğrenciye yardımcı ve yol gösterici. (Görüşme Formu: Ö14)

İçerik olarak yeterli olduğunu düşünüyorum. Kolaydan zora doğru gidiyor. (Görüşme Formu: Ö15)

İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi içerik yeterliliğine ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular “Yeterli değil” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

İçeriklerin Atatürk'ün hayatı ve kişisel özellikleri, ülkemiz için yaptığı çalışmalar milli bayramlar konusunda yetersiz kaldığını daha doğrusu çok yüzeysel olduğunu düşünüyorum. Milli kültürümüzü ve değerlerimizi tam olarak işlemiyoruz tanıtıyoruz. (Görüşme Formu: Ö2)

Uygulama kısmı yeterli değil. (Görüşme Formu: Ö6)

Hayat Bilgisi dersi içerik bakımından yetersiz kalmaktadır. Konu ile ilgili yeterli sayıda etkinliklere yer verilmediği için hedeflenen kazanımların ulaşılmadığında yetersiz kalmaktadır. (Görüşme Formu: Ö11)

4.1.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi öğrenme ve öğretme süreçlerine ilişkin görüşleri nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir.

İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi öğrenme ve öğretme süreçlerine ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular “Öğrenci merkezli ve aktif katılım temel olabilir” ve

“Somutlaştırma ve güncelleştirilmeli” kodları altında Tablo 4.3’de verilmiştir.

Tablo 4.3. *İlkokul Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi Öğrenme ve Öğretme Süreçlerine İlişkin Görüşleri*

Tema	Kod	f
Hayat Bilgisi dersi öğrenme ve öğretme süreçlerine ilişkin görüşleri	Öğrenci merkezli ve aktif katılım temel olabilir.	9 (Ö1, Ö2, Ö3, Ö6, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13)
	Somutlaştırma ve güncelleştirilmeli	6 (Ö4, Ö5, Ö7, Ö11, Ö14, Ö15)

Tablo 4.3’de ilkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi öğrenme ve öğretme süreçlerine ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular “*Öğrenci merkezli ve aktif katılım temel olabilir*” ve “*Somutlaştırma ve güncelleştirilmeli*” şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir.

İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi öğrenme ve öğretme süreçlerine ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular “*Öğrenci merkezli ve aktif katılım temel olabilir*” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

Hayat Bilgisi öğretim programı öğrenme ve öğretme sürecinde öğrencilerin aktif katılımlarını sağlayacak eleştirel düşünme, problem çözme, araştırma incelemeye dayalı yöntemler de tercih etmeye çalışıyorum. Bu şekilde öğrenciler daha aktif, daha keyifli, daha katılımcı oluyorlar. Ama bazen taşımaları öğrenciler olduğu için de bu yöntemleri uygulatmada eksik kalabiliyoruz. (Görüşme Formu: Ö1)

Öğrencilerin daha aktif katılacağı somut olarak yaparak yaşayarak öğrenebileceği yöntemler olmalı. Bunun için gezi gözlem çok önemli. Okulların gezi için müze gezisi, geri dönüşüm merkezi, tarihi mekânların tanıtımı için imkânı yeterli olmadığı için belediyelerle işbirliği yapılmalı. En azından her şehrin kültür müdürlüğü ile milli eğitim işbirliği yaparak tüm öğrencilere imkân sunmalı. (Görüşme Formu: Ö2)

Bir dersin yöntem ve teknikleri düz anlatımdan çok bence yaparak ve yaşayarak öğrenme tekniği ile ya da bilgisayar ve akıllı tahta destekli anlatılabilir. (Görüşme Formu: Ö3)

Öğrencinin etkin olması arttırılması gerekiyor. (Görüşme Formu: Ö6)

Öğrenme öğretme süreçleri öğrenci merkezli olarak planlanıp uygulanabiliyor. (Görüşme Formu: Ö8)

Dersin işlenişinde soru cevap anlatım araştırma ve yaparak yaşayarak gibi yöntemler kullanılabilir. Bazı konular çevre şartlarına uygun olmadığı için sadece öğretmen merkezli izlenebilmektedir. (Görüşme Formu: Ö9)

Öğrenme ve öğretme sürecinde kullanılan yöntem ve teknikler daha fazla uygulamaya dayalı ve öğrenci merkezli olmalı. Gönderilen ders kitaplarının bu anlamda yetersiz kaldığını düşünüyorum. Günlük hayatta kullanılan bazı kuralların öğretim sürecinde uygulanabilme olanağı olsa öğrenmenin kalıcılığının artacağını düşünüyorum. (Görüşme Formu: Ö10)

Öğrenciler için kolay öğrenilen konular. Öğrenci merkezli yöntem ve teknikler kullanılabilir. (Görüşme Formu: Ö12)

Hayat Bilgisinde öğrenmenin hayatın içinde daha etkili olduğunu düşünüyorum. Okul içerisinde herhangi bir durum yaşandığında Hayat Bilgisi kazanımıyla ilişkilendirip üzerinde duruyorum. Konunun sırası geldiğinde de kitaptaki örnek olayın yanında, yaşadığımız olaylardan örnek vererek pekiştiriyorum. Bence öğrenci merkezde, etkin, yaşayarak öğrenen konumda olmalıdır. Öğretmen hayat bilgilerini fark ettirmelidir. (Görüşme Formu: Ö13)

İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi öğrenme ve öğretme süreçlerine ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular “Somutlaştırma ve güncelleştirilmeli” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

Kullanılan yöntem ve teknikler öğretmenlerin uygulayabileceği düzeyde olmalı. Okul ve öğrencilerin çevresine uyarlanabilmeli. Çoğu yöntem öğrenci merkezli değil. Genellikle anlatım yöntemi kullanılıyor. (Görüşme Formu: Ö4)

İlkokul öğrencisi için somutlaştırma önemli. Örneğin eski yaşam ile ilgili görsel görmesi yeterli olmayabilir. Eski kıyafetlere dokunmalı, mutfak eşyası ise incelemeli vb. Yaşantı oluşturulabilen yöntemler seçilmeli. (Görüşme Formu: Ö5)
Teknolojik gelişimler ve sosyal medyanın popülerliği sürecin, öğrenme aşamasında biz öğretmenlere kolaylıklar sağlamaktadır. Programın kolaydan zora, basitten karmaşığa yapılandırılması da süreci kolay öğrenilebilir kılmaktadır. (Görüşme Formu: Ö7)

Kazanımlara ilişkin konular öğrenme ve öğretmen bakımından basit düzeyde kalmaktadır. (Görüşme Formu: Ö11)

Daha çok materyaller olmalı, çocuklar birebir yaşmalıdır. Bazı konularda gezi gözlem vb. içerdiği için çevre şartlarından dolayı klasik yöntemler kullanmak durumunda kalabiliyoruz. (Görüşme Formu: Ö14)

Öğrenme öğretme süreci açısından süreklilik ve aşamalık gösteriyor. Çevre koşulları gereği bazı uygulama düzeyinde olan kazanımlar eksik kalabiliyor. (Görüşme Formu: Ö15)

4.1.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir.

İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular “Olumlu ve etkili şekilde yapılıyor”, “Geliştirilmeli” ve “Yeterli değil” kodları altında Tablo 4.4’de verilmiştir.

Tablo 4.4. *İlkokul Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi Ölçme ve Değerlendirme Süreçlerine İlişkin Görüşleri*

Tema	Kod	f
Hayat Bilgisi dersi ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri	Olumlu ve etkili şekilde yapılabilir	4 (Ö1, Ö7, Ö12, Ö13)
	Geliştirilmeli	6 (Ö2, Ö3, Ö4, Ö8, Ö10, Ö15)
	Yeterli değil	5 (Ö5, Ö6, Ö9, Ö11, Ö14)

Tablo 4.4'te İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular “*Olumlu ve etkili şekilde yapılabilir*”, “*Geliştirilmeli*” ve “*Yeterli değil*” şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir.

İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular “*Olumlu ve etkili şekilde yapılabilir*” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

Konuların ölçme değerlendirme etkinliklerinde açık uçlu soruların olması, yoruma dayalı, duygu ve düşünceleri içeren soruların olması süreç odaklı ölçme değerlendirme açısından kendilerini ifade etmeleri, öğrenciyi değerlendirmemizi kolaylaştırıyor. Ölçme değerlendirme etkinliklerinin öğrenci seviyesine ve kazanımlara uygun olduğunu düşünüyorum. Bazen öğrenci seviyesinden ve süre sıkıntısından kaynaklı ölçme değerlendirme çalışmaları sınırlanabiliyor. (Görüşme Formu: Ö1)

Değerlendirme süreci çoktan seçmeli, eşleştirmeli, doğru-yanlış ve açık uçlu sorularla ve yaparak yaşayarak uygulamalı olarak daha etkili olmaktadır. Kullanılan ölçme değerlendirme yöntem ve teknikleri uygundur. (Görüşme Formu: Ö7)

Ölçme ve değerlendirme yapması kolaydır. Kazanımların gerçekleşip gerçekleşmediğini süreç içerisinde gözlemlemek açısından uygun. (Görüşme Formu: Ö12)

İlk üç yıl sınav kaygısı olmadığından (4. Sınıfta da sınav olmamalı bence) öğrendiklerini içselleştirmiş mi, bunu gözlemleye biliyor muyum bu benim için önemli. Kitap değerlendirme çalışmalarını da yaptırıp öğrenme durumunu hakkında dönüt sağlıyorum. Yeterli oluyor. (Görüşme Formu: Ö13)

İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular “*Geliştirilmeli*” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

Ders kitaplarında yer alan ölçme değerlendirme çalışmalarının soru sayısını az buluyorum. Soru sayısı arttırılmalı. Soru çeşitliliği uygun. (Görüşme Formu: Ö2)

Hayat Bilgisi dersi ölçme ve değerlendirme süreci ürün odaklı şunda. Bu dersin ölçme ve değerlendirme süreci süreç odaklı olabilir. Konu sonlarında testlere ölçme değerlendirme yapıyoruz. Bence şuan yapılabilecek tek seçenek bu gibi görünüyor. Böyle olursa daha kalıcı olur. (Görüşme Formu: Ö3)

Ders kitaplarında ölçme ve değerlendirme etkinliklerine daha fazla yer verilmeli. Genellikle süreç değerlendirmesi yapılmalı. Öğrencilerin içinde yer aldığı değerlendirme çalışmalarına daha fazla yer verilirse kazanımların kalıcılığı artırılmış olur. (Görüşme Formu: Ö4)

Konu sonlarındaki ölçme değerlendirme kısımları konu işlenmeden de yapılabilecek şekilde düzenlenmiş. Daha zor olması gerektiğini düşünüyorum. (Görüşme Formu: Ö8)

Ölçme değerlendirme süreci genellikle süreç odaklı olduğunu düşünüyorum. Konu sonlarında uygulanan ölçme değerlendirmeler genellikle soru cevap, test, boşluk doldurma gibi yöntemlerle uygulanmış. Bu yöntemler yerine uygulama gerektiren yöntemlerin kullanılması gerektiğini düşünüyorum. (Görüşme Formu: Ö10)

Ölçme değerlendirme yöntemleri süreç odaklı fakat ders kitabında daha çok basit test, soru cevap şeklinde yöntemler kullanılmış. (Görüşme Formu: Ö15)

İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular “Yeterli değil” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

Ülkemizde çok iyi yapılamıyor. Kazanım değerlendirme ölçekleri geliştirilmeli. Bizse test yapıp duruyoruz. (Görüşme Formu: Ö5)

Öğrenci merkezli olmalı. Yeterli değil. (Görüşme Formu: Ö6)

Konuların ölçme ve değerlendirme süreci basit ama öğrencinin çevre şartlarına uygun olmadığı konularda kalıcı olmamaktadır. (Görüşme Formu: Ö9)

Ölçme değerlendirme yöntemleri yeterli olmayıp programa farklı yöntem ve tekniklerin eklenmesi daha uygun olur. (Görüşme Formu: Ö11)

Yeterli değil. İçerik, öğrenme öğretme sürecine göre ölçme değerlendirme basit kalıyor. (Görüşme Formu: Ö14)

4.1.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi “Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programında olması gerektiğini düşündüğü ancak olmayan kazanımlara ilişkin görüşleri nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir.

Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programında olması gerektiğini düşündüğü ancak olmayan kazanımlara ilişkin görüşleri analiz edilerek bulgular “Atatürk ile ilgili daha fazla kazanımlara daha fazla yer verilmesi”, “Dini ve Manevi değerlerin kazanımlara daha fazla yer verilmesi”, “Güncel ve kişisel gelişim konulara ağırlık verilmesi” ve “Günlük yaşamla ilgili kazanımlar” kodları altında Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.5. Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Olması Gerektiğini Düşündüğü Ancak Olmayan Kazanımlara İlişkin Görüşleri

Tema	Kod	f
Hayat Bilgisi Dersi öğretim programında olması gerektiğini düşündüğü ancak olmayan kazanımlara ilişkin görüşleri	Atatürk ile ilgili daha fazla kazanımlara daha fazla yer verilmesi	3 (Ö1, Ö2, Ö15)
	Dini ve Manevi değerlerin kazanımlara daha fazla yer verilmesi	5 (Ö2, Ö3, Ö5, Ö6, Ö12)
	Güncel ve kişisel gelişim konularına ağırlık verilmesi	6 (Ö2, Ö7, Ö9, Ö11, Ö13, Ö14)
	Günlük yaşamla ilgili kazanımlar	3 (Ö4, Ö8, Ö10)

Tablo 4.5'te Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programında olması gerektiğini düşündüğü ancak olmayan kazanımlara ilişkin görüşleri analiz edilerek "Atatürk ile ilgili daha fazla kazanımlara daha fazla yer verilmesi", "Dini ve Manevi değerlerin kazanımlara daha fazla yer verilmesi", "Güncel ve kişisel gelişim konularına ağırlık verilmesi" ve "Günlük yaşamla ilgili kazanımlar" şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programında olması gerektiğini düşündüğü ancak olmayan kazanımlara ilişkin görüşleri analiz edilerek "Atatürk ile ilgili daha fazla kazanımlara daha fazla yer verilmesi" şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

Atatürk ile ilgili kazanımlara daha fazla konuda yer verilirse daha iyi olurdu, çok az çünkü. Veya her ünitelerde (sadece bir ünitelerde var) o ünitenin konusu ile alakalı çevresinde veya ülkece tanındık, yaşamları ve o konuyla ilgili yaptıkları çalışmalarla örnek olan kişilerle ilgili kazanımlara örnek olması ve konuların kalıcılığı açısından daha verimli olabilirdi. (Görüşme Formu: Ö1)

Atatürk ile ilgili diğer ülke liderlerinin görüşleri, Atatürk ün tüm alanlarda yaptığı yeniliklerin topluma yansımaları (Görüşme Formu: Ö2)

Atatürk ve ülkemizde değişik alanlarda hizmet vermiş liderlerin hayatları ve yaptıkları çalışmalara daha fazla yer verilebilir. (Görüşme Formu: Ö15)

Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programında olması gerektiğini düşündüğü ancak olmayan kazanımlara ilişkin görüşleri analiz edilerek "Dini ve Manevi değerlerin kazanımlara daha fazla yer verilmesi" şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

Kendi kültürümüzü tanıtan unsurlar, sahip olduğumuz Değerler ve geçmişten günümüze önemli kişiler, milli bayramların tarihi geçmişi daha detaylı işlenmelidir. (Görüşme Formu: Ö2)

Dini değerlere daha fazla ağırlık verilebilir diye düşünüyorum. (Görüşme Formu: Ö3)

Yukarıda da belirttim bir anda 90 sene önce mantar gibi çıkmış bir millet var ama birliktelik ve aidiyet duygusu oluşturan 1000 seneyi aşkın geçmişimiz örf adet geleneklerimiz öğrencilere öğretilmeli. (Görüşme Formu: Ö5)

Dini ve manevi değerlere daha fazla yer verilebilir. (Görüşme Formu: Ö6)

Milli ve kültürel değerlere daha fazla yer verilmesi gerektiğini düşünüyorum. (Görüşme Formu: Ö12)

Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programında olması gerektiğini düşündüğü ancak olmayan kazanımlara ilişkin görüşleri analiz edilerek “*Güncel ve kişisel gelişim konulara ağırlık verilmesi*” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

Kişisel özelliklerinin yaşanmış olaylarla aktarımı, geri dönüşümün, üretimin önemi, temiz enerji üretimi, engelli olan başarılı kişilerin hayatı gibi konulara önem verilmelidir. (Görüşme Formu: Ö2)

You Tube gibi zengin görsel içeriğe sahip kaynaklardan ya da çeşitli eğitime içerikli web siteleri aracılığı kişisel gelişimi destekleyici kazanımlar artırılabilir. (Görüşme Formu: Ö7)

Öğrencinin yaşanmışlık olayı olan konularda yer almalıdır. (Görüşme Formu: Ö9)
Bilimsel gelişme ve yeniliklere bağlı olarak daha işlevsel kazanımlarda eklenmelidir. (Görüşme Formu: Ö11)

"Evet / Hayır diyebilme" kazanımlarda geçiyordu ama çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bir de Hint oyuncu Aamir Khan 'ın 5-10 yaş aralığında çocuklarla yaptığı bir video ile karşılaşmışım internette. Etkileyiciydi. "Vücudumun tehlikeli bölgeleri" konulu kazanım olmalı. Uzmanından veya rehber öğretmenden yardım alınmalıdır. (Görüşme Formu: Ö13)

Çocuklara, kazanımı canlandırarak kazanım üzerinde durulmalıdır. (Görüşme Formu: Ö14)

Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programında olması gerektiğini düşündüğü ancak olmayan kazanımlara ilişkin görüşleri analiz edilerek “*Günlük yaşamla ilgili kazanımlar*” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

Sınıf seviyelerine göre yeterli kazanımların olduğunu düşünüyorum sadece günlük yaşam becerilerini sağlayabilecekleri kazanımlara daha fazla yer verilmeli. (Görüşme Formu: Ö4)

Yeterli bence. Eksik bir şey yok. (Görüşme Formu: Ö8)

Olması gerektiğini düşündüğüm kazanımların hepsinin olduğunu düşünüyorum. Bence verilen kazanımlar öğrencilerin seviyesine uygun ve günlük hayatla ilişkili olması daha iyi olabilir. (Görüşme Formu: Ö10)

4.1.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi “Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programının geliştirilmesine ilişkin görüş ve önerileri nelerdir?” biçiminde belirlenmiştir.

Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programının geliştirilmesine ilişkin görüş ve önerileri analiz edilerek bulgular “*Yaparak yaşayarak öğrenme temel alınmalı*”, “*Güncellenmeli*”, “*Ders saatleri arttırılmalı*”, “*Ölçme değerlendirme revize edilmeli*” kodları altında Tablo 4.6’da verilmiştir.

Tablo 4.6. *Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programının Geliştirilmesine İlişkin Görüş ve Önerileri*

Tema	Kod	f
Hayat Bilgisi Dersi öğretim programının geliştirilmesine ilişkin görüş ve önerileri	Yaparak yaşayarak öğrenme temel alınmalı	7 (Ö5, Ö6, Ö9, Ö10, Ö13, Ö14, Ö15)
	Güncellenmeli	6 (Ö2, Ö3, Ö4, Ö7, Ö11, Ö12)
	Ders saatleri arttırılmalı	1 (Ö1)
	Ölçme değerlendirme revize edilmeli	1 (Ö8)

Tablo 4.6’da Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programının geliştirilmesine ilişkin görüş ve önerileri analiz edilerek bulgular “*Yaparak yaşayarak öğrenme temel alınmalı*”, “*Güncellenmeli*”, “*Ders saatleri arttırılmalı*”, “*Ölçme değerlendirme revize edilmeli*” şeklinde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programının geliştirilmesine ilişkin görüş ve önerileri analiz edilerek bulgular “*Yaparak yaşayarak öğrenme temel alınmalı*” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

Mesela Orhun yazıtlarını, Fatih Sultan Mehmet Han'ı Çanakkale savaşını öğrencinin anlayacağı seviyede anlatmak, bu yerlere geziler düzenlemek lazım. Sadece dünyalı olduğunu sanan bir nesil ile karşı karşıya kalmak üzereyiz. Yaparak ve yaşayarak öğretime uygun olmalı. (Görüşme Formu: Ö5)

Öğrenci merkezli ve uygulama alanlarının arttırılması gerekli diye düşünüyorum. (Görüşme Formu: Ö6)

Program hazırlanırken öğrencilerin çevre şartlarına ve yaşanmışlıklarına uygun olmalıdır. (Görüşme Formu: Ö9)

Öğrencilerin temel yaşam becerilerini kazanmalarını sağlayıcı etkinlikler ve uygulama alanları ile bu ders verilmeli. Kazanımların sıralanması ve birbiriyle ilişkili halde verilmesi gerekli. Öğrencilerin sosyo ekonomik durumları göz önüne alınarak programa yön verilmelidir. Programın esnek olması gerektiğini düşünüyorum. (Görüşme Formu: Ö10)

Öğrencinin yaparak yaşayarak öğrenmesinin temelde olduğu, uzmanının okullarda misafir edileceği ortamların oluşmasına olanaklar sağlamak faydalı olacaktır. (Görüşme Formu: Ö13)

Olay ve durumlar üç boyutlu olarak çocuklara bire bir yaşatılmalı. (Görüşme Formu: Ö14)

Çevre şartlarına uygun ve yaparak-yaşayarak öğrenme temelli olabilir. (Görüşme Formu: Ö15)

Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programının geliştirilmesine ilişkin görüş ve önerileri analiz edilerek bulgular “*Güncellenmeli*” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

Program günümüze göre uyarlanmalı. Tüm okulların imkânlarını göz önünde bulundurarak kazanımlar düzenlenmeli. (Görüşme Formu: Ö2)

Güncel ve çocukların ilgisini çeken dini değerlerle süslenmiş bir program olabilir. (Görüşme Formu: Ö3)

Hayat Bilgisi dersi günlük yaşam becerilerine yönelik bir ders olduğu için bu alanda yenilikler yapılması gerektiğini düşünüyorum. (Görüşme Formu: Ö4)

Teknolojinin güvenli kullanımı gibi teknoloji ile ilgili kavramlar da bu dersin içeriğine eklenmeli ve günümüze ayak uydurması sağlanmalıdır. (Görüşme Formu: Ö7)

Bilimsel araştırma merakını arttırıcı etkinliklerin arttırılması yeterli ve doyurucu bilgilerin daha çok yer verilmesi gerekiyor. (Görüşme Formu: Ö11)

Teknolojinin faydaları zararları ve güvenli kullanımı ile ilgili konulara yer verilebilir. (Görüşme Formu: Ö12)

Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programının geliştirilmesine ilişkin görüş ve önerileri analiz edilerek bulgular “*Ders saatleri arttırılmalı*” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

Özellikle analiz sentez düzeyindeki kazanımlar için ayrılan ders saatleri biraz daha arttırılabilir. Bazı konularda süre fazla gelirken bazılarında yeterli gelmeyebiliyor. (Görüşme Formu: Ö1)

Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programının geliştirilmesine ilişkin görüş ve önerileri analiz edilerek bulgular “*Ölçme değerlendirme revize edilmeli*” şeklinde görüş bildirenler şunları söylemiştir.

Ölçme değerlendirme kısımları daha zor olmalı. İçeriğin uygulanmasındaki zaman daha kısa olmalı. Kazanımlar tekrar etmek yerine çeşitlendirilebilir. (Görüşme Formu: Ö8)

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada; sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi öğretim programına ilişkin görüşleri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular ve sonuçlar aşağıda verilmiştir.

İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi öğretim programının kazanımlarına ilişkin görüşlerine bakıldığında genel olarak yeterli görüldüğü ve bununla birlikte geliştirilmesi gerektiğini ileri sürenlerin olduğu görülmüştür. Çok az katılımcının da değiştirilmesi yönünde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Kazanımların geliştirilmesi ve değiştirilmesi gerektiği görüşleri kazanımların tekrar değerlendirilmesini gündeme getirmektedir. Hayat Bilgisi dersi içerik yeterliğine ilişkin öğretmenlerin büyük kısmının yeterli olduğunu belirttikleri görülürken 3 öğretmenin ise yeterli olmadığı yönünde kanaat bildirdiği görülmüştür. Ders içeriğinin yeterli görülmesi olumlu bir gelişme olarak görülmektedir.

Öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi öğrenme ve öğretme süreçlerine ilişkin olarak ise büyük oranla öğrenci merkezli ve aktif katılım temel alınabileceğini belirttikleri görülürken geri kalan kısmının ise somutlaştırma ve güncelleştirmeler yapılabileceği yönünde görüş bildirdikleri görülmüştür. Ders içerik ve kazanımlarının öğrenci merkezli, aktif katılımlı, somutlaştırma ve güncellemelerle verilebiliyor olması ve tercihen bunların kullanılması olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Böylece kalıcı öğrenme ve hayatın içinde ve içinden olma özelliği derse olan ilginin artmasına sebep olması beklenmektedir. Bu bulgunun MEB (2018) de bahsedilen dersin temel ilke ve amaçlarıyla da uyuştuğunu göstermektedir. Yine bu bulgunun (Şentürk, 2015) araştırmasında ve (Aykaç, 2011) çalışmasında da Hayat Bilgisinin hayatla iç içe olma, meraklarını giderme, deneyimleme, öğrenme ve dönüştürme fırsatları sağladığı bulgularıyla benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yine Güçlü, Yel ve Albayrak, 2001) çalışmasında ileri sürdüğü öğrencinin merkeze alınması ve öğrenciye göre eğitimin yapılandırılması tespitiyle benzer olduğu görülmüştür.

İlkokul öğretmenlerin Hayat Bilgisi dersi ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin olarak büyük kısmının geliştirilmesi gerektiğini ileri sürdüğü görülmüştür.

Bununla birlikte yeterli olmadığını belirtenlerin oranının da yüksek olduğu görülürken olumlu ve etkili olduğunu belirtenlerin de az olmadığı görülmüştür. Geliştirilmesi gerektiği ve yeterli olmadığı yönündeki görüşlerin ağırlıklı olması bu konunun değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Ölçme ve değerlendirme konusunun geliştirilmesi ve yeterli görülmemesi bu konu üzerinde durulması gerektiğini göstermiştir. Bu dersle ilgili sınav zorunluluğu olmamasına rağmen bu konunun öne çıkması bu konunun önemini göstermesi bakımından önemli görülmelidir. Araştırma bulgusunun Karaman, (2019) çalışmasında da belirttiği ölçme ve değerlendirme boyutunun yeterli olmadığı bulgusunu destekler nitelikte olduğu saptanmıştır.

Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programında olması gerektiğini düşündüğü ancak olmayan kazanımların başında güncel ve kişisel gelişim konulara ağırlık verilmesi gelmektedir. Bunu sırasıyla “Dini ve Manevi değerlerin kazanımlara daha fazla yer verilmesi”, “Atatürk ile ilgili daha fazla kazanımlara daha fazla yer verilmesi” ve “Günlük yaşamla ilgili kazanımlar” olması şeklinde sıralandığı görülmüştür. Dersin adıyla uyumlu olan güncel ve kişisel gelişime ağırlık verilmesi, dini, milli ve manevi değerlere yer verilmesi, Atatürk ile ilgili ve günlük yaşamla ilgili kazanımlara daha fazla yer verilmesi ise ayrıca vurgulanan temalar olarak görülebilir. Dolayısıyla bu konulara ağırlık verilmesi dersin amacına daha çok hizmet edeceği düşünülebilir.

Öğretmenlerin Hayat Bilgisi Dersi öğretim programının geliştirilmesine ilişkin görüş ve önerilerinin en yoğun biçimde “Yaparak yaşayarak öğrenme temel alınmalı” ve “Güncellenmeli” şeklinde ifade edildiği görülmüştür. Ders saatlerinin artırılması ve ölçme değerlendirmenin revize edilmesi de yine ileri sürülmüştür. Bu durum Hayat Bilgisi dersinin adından da anlaşıldığı gibi hayatın içinden olması ve hayata yönelik olması yaparak yaşayarak öğrenme temelinde şekillendirilmesi ve bu çerçevede güncellenmesi gerektiği çok baskın şekilde ileri sürülmüştür. Müfredatın 5-6 yıldır aynı olduğu göz önüne alındığında bu önerilerin haklılığı ortaya çıkmaktadır. Karaman, (2019) çalışmasında belirttiği konuların sadeleştirilmesinin öğretmenlerce olumlu karşılandığı ve yetersiz olduğu, ders saatlerinin yetmediği, programın sarmal öğretilmesinin ve bölgesel farklılıkların dikkate alınmamasının çoğu tarafından eleştirildiği bulgularıyla büyük benzerlikler gösterdiği tespit edilmiştir. İlaveten bulguların Yurtbakan ve Altun (2019) çalışmasında ileri sürdüğü gerçek yaşamlarında işe yaraşığı ve hayatla iç içe olduğu bulgusuyla örtüşmektedir.

5.2. Öneriler

- Hayat Bilgisi dersi öğretim programının kazanımlarının geliştirilmesi ve ihtiyaçlara göre güncellenmesi için gerekli çalışmalar yapılabilir.
- Hayat Bilgisi dersi öğretim programındaki içeriğin yeterliğini sağlama ve gerekli düzenlemeleri yapmak için geniş tabanlı katılımı ve fiilen çalışan öğretmen ve yöneticilerden bilgi alma ve değişiklikleri yansıtmaya çalışmalar yapılabilir.
- Hayat Bilgisi dersi kazanım ve becerilerinde öğrenme ve öğretmen süreçlerinde öğrenci merkezli, aktif çalışma, eleştirel yaklaşma ve etkin katılımı teşvik edici becerilere yer verilebilir.
- Hayat Bilgisi dersi başta olmak üzere ölçme ve değerlendirme sisteminin yeniden yapılandırılması sağlanabilir.
- Hayat Bilgisi dersi öğretim programının günün ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik olarak güncellenmesi ve alandan geniş katılımı gerekli çalışmaların yapılması sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, D. (2006). *1962 ve 2005 Yılları Arası Hayat Bilgisi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarında Yer Alan Atatürk Kavramının İçerik Analizi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aktepe, V. ve Yalcinkaya, E. (2016). Hayat Bilgisi öğretimi kitabı içinde (Editörler: Semra Güven, Selahattin Kaymakçı), *Hayat Bilgisi dersinde değer eğitimi ve uygulama örnekleri*, Pegem Akademi Yayıncılık, Ankara.
- Aykaç, N. (2011). Hayat Bilgisi dersi öğretim programında kullanılan yöntem ve tekniklerin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (Sinop ili örneği). *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 113-126.
- Bacanak, A., Ülküdür, M. A. ve Öner, F. (27-30 Haziran 2012). Fen ve Teknoloji Dersi Öğretmenlerinin Girişimcilik Becerisi ve Etkisi İle İlgili Görüşleri: Nitel Bir Araştırma. *X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi Bildiri Kitabı*. Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi
- Bahçe, A. (2010). Hayat Bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Baysal, Z.N., Tezcan, Ö. ve Araç, K.E. (2018). Türkiye ve Almanya-Hamburg Hayat Bilgisi dersinin karşılaştırılması: genel bir bakış. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 11(1), 117-134.
- Bektaş, M. (2007). Hayat Bilgisi dersinde ailelerin çoklu zekâ kuramı hakkında bilgilendirilme biçimlerinin öğrencilerin proje başarıları ve tutumlarına etkisi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 5(14), 9-28.
- Bektaş, Ö. (2001). *Hayat Bilgisi Öğretim*, Yüksek Lisan Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Belet, D. (1999). *İlköğretim Kurumlarında Uygulanan Hayat Bilgisi Programının Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Binbaşoğlu, C. (2003). *Hayat Bilgisi Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (11. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çilenti, K. (1988). *Eğitim Teknolojisi ve Öğretim*. Ankara: Kadioğlu Matbaası
- Demirel, Ö. (2004). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı*. Ankara: PegemA Yayıncılık

- Güçlü, N., Yel, S. ve Albayrak, F. (2001). Hayat Bilgisi Dersinin Öğretimi ve İçerik. *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*. L. Küçükahmet (Edt.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Güleryüz, H. (2008). Hayat Bilgisi öğretimi ve programı. Pegem Akademi, Ankara.
- Gündüz, M. (2014). *İlköğretim 3. sınıf Hayat Bilgisi dersinde 'sorumluluk' değerinin proje tabanlı öğrenme yaklaşımı ile öğretiminin akademik başarı ve tutuma etkisi*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güngördü, E. (2002). *İlköğretimde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Güven, B. ve Ersoy, E. (2007). Sınıf öğretmeni adaylarının Hayat Bilgisi ve sosyal bilgiler öğretim I dersine ilişkin öz yeterlik algıları ve bilişsel tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 15-32.
- Güven, B. ve Ersoy, E. (2007). Sınıf öğretmeni adaylarının Hayat Bilgisi ve sosyal bilgiler öğretim I dersine ilişkin öz yeterlik algıları ve bilişsel tutumlarının belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 15-
- Karaman, P. (2019). Hayat Bilgisi Öğretim Programındaki Öğelerin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 17, s.347-367
- Kazu, İ. Y. (2004). İçeriğin Belirlenmesi. *Öğretimde Planlama Uygulama Değerlendirme*. M. Gürol, (Ed.). (Birinci Baskı), s. 71-82. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kılıç, Z. (2015). *Hayat Bilgisi dersinde öğrencilerin yaşam becerilerinin geliştirilmesinde etkin öğrenme uygulamaları*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Köken, N. (2003). Çocuk ve Hayat Bilgisi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 15-27.
- Küçükahmet, L. (2000). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayınevi
- MEB, (2018). Hayat Bilgisi dersi öğretim programı (ilkokul 1, 2 ve 3. sınıflar), <https://mufredat.meb.gov.tr/Dosyalar/2018122171428547-HAYAT%20B%20C4%B0LG%C4%B0S%C4%B0%C3%96%C4%9ERET%C4%B0M%20PROGRAMI.pdf> adresinden erişilmiştir.
- MEB. (2018). *Hayat Bilgisi dersi öğretim programı (İlkokul 1,2 ve 3. Sınıflar)*.Ankara.
- Meydan, A. ve Bahçe, A. (2010). Hayat Bilgisi öğretiminde değerlerin kazandırılma düzeylerinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 20-37.
- Mutluer, C. (2013). Sosyal Bilgiler Programlarında Yer Alan Beceriler Hakkında Sosyal Bilgiler Öğretmen Görüşleri (İzmir Menemen Örneği). *Turkish Studies-*

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 8(7), 355-362.

- Özdemir, M. (1998). *Hayat Bilgisi Öğrenme ve Öğretme Etkinlikleri*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Sönmez, V. (1999). *Hayat Bilgisi Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*. İstanbul: MEB.
- Sönmez, V. (2005). *Hayat ve Sosyal Bilgiler Öğretimi Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şentürk, C. (2015). Hayat Bilgisi dersinde uygulanan dizgeli eğitim yönteminin etkililiğinin incelenmesi ve maliyetin analizi. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 513-529.
- Tanrıverdi, B. , Polat, S. ve Apak, Ö. (14-16 Kasım 2005). Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programında Yer Alan Kazanımların Gerçekleştirilebilirlik Düzeyleri. *Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu Bildiri Kitapçığı*, Erciyes Üniversitesi, Sabancı Kültür Sitesi, Kayseri.
- TDK (2021) Türk Dil Kurumu Sözlüğü, <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- TDK, (1974). *Eğitim terimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Topses, G. (2001). Hayat Bilgisi Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Hazırlama Gerekçesi. *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu*. L. Küçükahmet (Edt.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Türer, C. (1992). Hayat Bilgisi Dersinin Önemi ve Öğretim Şekli. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(8), 259-262.
- Yurtbakan, E. & Altun, T. (2019). Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi öğretimi tutumu ve uygulamaları ile karşılaştırılması. *BoluAbant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 1160-1176.

EKLER

Ek 1: Denizli il Milli Eğitim Müdürlüğü Veri Toplama İzin Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 25.10.2021-121266

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-16605029-44-35344988
Konu : Anket Uygulama İzni

22/10/2021

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Pamukkale Üniversitesi Rektörlüğü'nün 08.10.2021 tarihli ve 112646 sayılı yazıları.

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Şuif Eğitimi (İ.Ö.) Tezsiz Yüksek Lisans Programı öğrencisi Selma ÖZTÜRK, "Okul Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Öğretim Programına İlişkin Görüşleri" konulu proje çalışmasına yönelik hazırlanmış olduğu anket/ölçek formlarını İlgili yazı gereği Müdürlüğümüze bağlı Denizli İli Çardak ilçesinde görev yapan ilköğretim birinci, ikinci ve üçüncü sınıf öğretmenlerine uygulamak istemektedir.

Yukarıda adı geçen müracaat ile ilgili (Lisans/Lisansüstü/Doktora) öğrencileri ve Öğretim Görevlilerinin İlgili yazılar ekinde belirtmiş oldukları okullarda, (Ortaöğretim/İlköğretim/Okulöncesi) komuları ile ilgili anket çalışmalarının 2020/2 Nolu "Araştırma Uygulama İzinleri" Genelgesinde belirtilen esaslar gereğince; Okul ve kurumların eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmayacak şekilde yüz yüze eğitim öğretime ara verilmesi göz önüne alınarak örgün eğitiminin 2021/2022 eğitim-öğretim yılı içinde tam olarak başlamasıyla birlikte denetimi ilçe milli eğitim müdürlükleri ve okul/kurum idaresinde olmak üzere, kurum faaliyetlerini aksatmadan, gönüllülük esasına göre, onaylı bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen ve uygulama sırasında da mühürlü ve imzalı örnekten çoğaltılan veri toplama araçlarının uygulanması, ilgili genelgenin 28. Maddesi ve "Araştırma İzni Başvuru Taahhütnamesi"nin 16. Maddesi gereği sonuç raporunun çalışma bitiminden itibaren 30 gün içerisinde kurumunuz aracılığı ile gönderilmesi Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Ohurlarınıza arz ederim.

Süleyman EKİCİ
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
22/10/2021
Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

T.C.
DENİZLİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

Kurumunuzca Müdürlüğümüzden talep edilen araştırma isteklerine ait Makam Onayı ve Müdürlüğümüzce Onay verilen anket formları ekte gönderilmiştir.

Gereğini rica ederim.

Hakkı ÜNAL
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Anket Formları

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : M.Akif Ersoy Mah. 29 Ekim Bulv.No:174/1
Meskenefendi/DENİZLİ
İnternet Adresi: <http://denizli.meb.gov.tr>
E-Posta: ab20@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb20a01.kep.tr

Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: Hüseyin ERKOÇ-V.H.K.İ. / Sefa GELMİŞ-Şef
Telefon No : 0 (258) 234 20 95
Faks : 0 (258) 234 20 99

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrakorgu.meb.gov.tr/adresinden> feff-5714-3e12-b4e0-09e5 koda ile teyit edilebilir.

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır.
Evrak sorgulaması <https://turkiye.gov.tr/ebd?ek=5256&eD=BSEN8K27JL&eS=121266> adresinden yapılabilir.

Ek 2: Veri Toplama Araçları

Evrensel Eğitim ve Sıyasa 099102021-E112010

14

EKLER

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı Öğretmen Görüşme Formu

Cinsiyet: Kadın () Erkek ()

Yaş:.....

Okuttuğu sınıf: *400202129*

3236

Okulun sosyo-ekonomik çevresi *Akt. 2021* Orta () Üst ()

Görüşme Soruları:

1. Hayat Bilgisi dersi öğretim programının kazanımlarına ilişkin görüşleriniz nelerdir?

2. Hayat Bilgisi dersi içerik yeterliğine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

3. Hayat Bilgisi dersi öğrenme ve öğretmen süreçlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

4. Hayat Bilgisi dersi ölçme ve değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşleriniz nelerdir?

400202129
3236

5. Hayat Bilgisi Dersi öğretim programında olması gerektiğini düşündüğünüz ancak olmayan kazanımlara ilişkin görüşleriniz nelerdir?

4002021

6. Hayat Bilgisi Dersi öğretim programının geliştirilmesine ilişkin görüş ve önerileriniz nelerdir?

Ek 3. Ölçek Kullanım İzni**Re:****Pınar KARAMAN**
Siz kişisineDün
...

Selma Hanım,
Bu makalemde öğretmenlerin programa yönelik görüşlerini içeren açık uçlu sorular bulunmaktadır. Bu görüşme sorularında programa yönelik olumlu ve olumsuz görüşleri sorulmuştur. Bu sorular için herhangi bir izne gerek yoktur. Çalışmanızda başarılar..

Dr.Öğr.Üyesi Pınar Karaman

----- Orijinal Mesaj -----

Kimden: "selma öztürk"

[<selmaagar.ozturk@hotmail.com>](mailto:selmaagar.ozturk@hotmail.com)Kime: "pkaraman" <pkaraman@sinop.edu.tr>

Gönderilenler: 15 Ağustos Pazar 2021 16:54:51

Konu: İLT:

Windows için Posta<<https://go.microsoft.com/fwlink/?LinkId=550986>> ile gönderildi

...